

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

Oppgave. 1

For å besvare denne oppgaven velger å gjøre rede for legalitetsprinsippet om når Stortinget må bruke lovvedtak.

a)

Et sentralt prinsipp som får spesielt stor vekt når lov må brukes er legalitetsprinsippet. Legalitetsprinsippet innebærer at når en skal vedta en lov som trer inn i innbyggernes personlige rett sfære, må det eksistere en lov som inneholder en bestemmelse om dette. Jo mer inngrepene regelen er i innbyggernes personlig rett sfære jo klarere og presist må hjemmelen være i loven. Et annet sentralt eksempel er at for at Stortinget skal kunne endre en lov må det brukes en lov for å endre den eksisterende loven.

Jeg tolker denne oppgaven som at jeg skal gjøre rede for hvilke tilfeller og hensyn som gjør at Stortinget skal bruke lov, hva disse begrunnelsene kan være, og hvordan det kan begrunnes.

For å besvare denne oppgaven velger jeg å gjøre rede for andre grunner til at Stortinget kan bruke lov. Jeg vil så gjøre rede for hva som gir Stortinget et godt beslutningsgrunnlag. For å gjøre dette velger jeg å gå igjennom lovgivningsprosessen fra initiativ til proposisjonsstadiet for gi et klart bilde hvordan et lovvedtak kan begrunnes grundig.

b) For at Stortinget skal kunne vedta en lov er det sentralt for Stortinget at det har et godt beslutningsgrunnlag. Legalitetsprinsippet som beskrevet i avsnittet ovenfor er det sentralt for nå Stortinget må bruke lov. Derimot eksisterer det andre hensyn som kan gi gode begrunnelser for når Stortinget skal vedta en ny lov. Dette kan blant annet være at samfunnsforholdene forandrer seg. For eksempel kan ny teknologi gjøre at det oppstår et nytt område som ikke er regulert, eller at den eksisterende loven som regulerer det aktuelle

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

området ikke lenger fungerer etter formålet i praksis. Det får med andre ord ikke oppnådd de ønskede virkningene som loven skal ha. Det eksisterer også flere andre grunner til at loven ikke fungerer i praksis etter formålet. For eksempel kan de andre grunnene være at lovteksten er uklar og de fleste innbyggerne som loven retter seg mot vet ikke at loven er rettet mot dem. Det kan også være at loven ikke blir håndhevet og derfor blir den ikke fulgt opp av innbyggerne. Andre hensyn kan blant annet være at en eksisterende lovtekst er uklar og derfor må det gjøres tekniske endringer.

Et av disse beslutningsgrunnlagene eller hensynene kommer ofte ut gjennom initiativ. Initiativet kan komme fra hvem som helst. Det kan komme fra en stortingsrepresentant som kan fremme et forslag i Stortinget. Det kan også komme av enkeltpersoner i ulike stillinger som oppdager problemer med den aktuelle loven som de følger i praksis. For eksempel kan det komme fra en som jobber i et direktorat som finner ut at det har skjedd flere overtredelser av loven, men at loven mangler regler angående håndheving av loven. Ofte vil aktuelle problemer bli tatt opp av et direktorat eller et departement som fungerer som lytteposter. Hvis et departement finner ut at det bør utforme en proposisjon til lov er det en prosess som departementet skal gå igjennom for å lage en godt begrunnet lovproposisjon som fremmes i Stortinget. En av de sentrale grunnene til at Stortinget må ha et godt beslutningsgrunnlag er for at en lov skal vare. Det er vanskeligere og mer ressurskrevende å endre en eksisterende lov enn å endre for eksempel endre forskrifter.

Lovgivningsprosessen er en prosess som tar for seg alle stegene i arbeid av å skrive en ny lovtekst. Det finnes flere faktorer som kan påvirke hvor hurtig prosessen må gjennomføres. For eksempel hvis det er slik at det er stor nødvendighet å få vedtatt loven i Stortinget. Prosessen vil begynne med initiativet som beskrevet ovenfor. Det vil foretas en behovsvurdering om det i det hele tatt er nødvendig

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

å treffe lovvedtak for å løse et problem, eller om det finnes andre tiltak som er mindre ressurskrevende å gjennomføre for å løse problemet. Jo større endringer det er snakk desto grundigere må behovsvurderingen være. Hvis det aktuelle departementet har gjennomført behovsvurderingen og finner ut av at det må utarbeides en ny lov. Vil den sette i gang med utredningen. Hvis det er snakk om lovtekniske endringer i en lovtekst eller mindre endringer kan det være departementer som utnevner et utredningsutvalg. Da vil det foretas en forvaltningsintern utredning. Ved større endringer vil utredningsutvalget bli utnevnt ved kongelig resolusjon. Ved begge tilfeller vil utredningsutvalget enten om det er internt i forvaltningen eller eksternt få utdelt et mandat med aktuelle spørsmål som skal løses og innenfor visse rammer som de må følge. For at Stortinget skal her få en god begrunnelse er det viktig at de aktuelle medlemmene i utvalget enten har god fagkunnskap og eventuelt forskjellige synspunkter på løsningen for å avdekke så mange problemstillinger som mulig. Berørte departementer vil involveres tidlig i prosessen slik at man kan avdekke eventuelle problemer med forslag eller for å avdekke så mange problemstillinger som mulig tidlig i prosessen. Lovgivningsprosessen er styrt til en viss grad av utredningsinstruksen med veileder, og fungerer som en intern instruks for departementene ved utarbeidelse av lovforslag. Den gis noen rammer som må følges som nevnt ovenfor at berørte departementer må involveres tidlig i utredningen, og at utredningsutvalget må oppfylle minste krav. Minste kravene består i å avdekke hva som er problemet, hvilke prinsipielle spørsmål reiser lovforslaget utredning av konsekvenser av lovforslaget. Utvalget skal også følge Lovteknikkheftet for å sikre godt lovspråk til lovforslaget. Rettslig sett kan utvalget ikke følge utredningsinstruksen, men dette vil i så fall gjøre at begrunnelsen for lovforslaget vil se svakere ut når det legges frem for Stortinget.

I henhold til utredningsinstruksen skal lovforslaget sendes ut på offentlig høring. Dette innebærer at fagdepartementet sender ut skriftlig høringsbrev med lovforslaget og begrunnelser til berørte instanser. Høringen skal vanligvis

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

vare i tre måneder og ikke mindre enn seks uker. Ette er for at høringsinstansene og andre interesserte skal kunne ha tid til å sette seg inn i lovforslaget og gi sin mening angående lovforslaget. Dett er en viktig demokratisk prosess som gjør at hver og en kan gi sine synspunkter. Offentlig høring vil også gi Stortinget et enda større beslutningsgrunnlag ved at flere instanser over hele landet kan gi sin mening og synspunkter. Ofte blir det gjennomført skriftlig høring slik at høringsinstansene kan sende sine begrunnelser skriftlig til departementet. Eventuelt kan synspunktene publiseres på departementets hjemmeside. De kan komme med nye problemstillinger som utredningsutvalget ikke har gjort rede for. Eventuelt kan de komme med andre endringer til lovforslaget eller et alternativt lovforslag. Fagdepartementet kan så ta stilling til de aktuelle synspunktene og forslagene fra høringsinstansene. Eventuelt kan det føre til endringer i lovforslaget som gjør at det må gjennomføres en ny høring.

Etter offentlig høring har blitt gjennomført starter Fagdepartementet med utarbeidelse av lovproposisjonen. Lovproposisjonen som nevnt tidligere skal gi Stortinget et godt beslutningsgrunnlag for å vedta en ny lov. Lovproposisjonen blir utarbeidet hierarkisk av fagdepartementet. Proposisjonen vil da bli utarbeidet av nærmeste overordnede, så til dennes overordnede også videre helt til statsråden. Grunnen til at det er hensiktsmessig å gjøre det på denne måten er at man minimaliserer risikoen for feil og uklarheter i proposisjonen. Proposisjonen inneholder blant annet et sammendrag av begrunnelsen for lovforslaget i innledningen, høringsinstanser, og synspunkter fra høringsinstansene. Fagdepartementet vil vise hvordan de har tatt stilling til synspunktene. Proposisjonen vil også inneholde utredning av konsekvenser lovforslaget har som for eksempel økonomiske konsekvenser, administrative konsekvenser eller miljøkonsekvenser. Hovedtyngden i lovproposisjonen er i begrunnelsen for lovforslaget. Begrunnelsen inneholder alminnelige og spesielle motiver. De alminnelige motivene er begrunnelsen for selve lovforslaget og spesielt viktig for Stortinget. De spesielle

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

motivene er merknader til de enkelte paragrafer og begreper som er viktig for domstolene og andre rettsanvendere. Når fagdepartementet har utarbeidet et proposisjonsutkast skal det forelegges for berørte departementer for å sikre at det lovforslaget ikke overlapper eller strider imot andre lover.

Lovforslaget vil så sendes til Justisdepartementets lovavdeling for lovteknisk gjennomgåelse. Dette er blant annet for å sikre et godt lovspråk og at det står i juridisk stil. Proposisjonen legges så frem for regjeringen i regjeringsskonferanse før statsråden av fagdepartementet fremmer proposisjonen i Stortinget.

De fleste lovvedtak Stortinget gjør er bygget opp av lovproposisjonen. Hovedgrunnen til dette er at proposisjonen gir et helhetlig bilde av den aktuelle situasjonen og gir et bilde av regjeringens politikk på det aktuelle området lovforslaget gjelder. Ved å følge utredningsinstruksen og kartlegge så mange prinsipielle spørsmål lovforslaget reiser og eventuelle konsekvenser som lovforslaget vil ha, gir Stortinget en god begrunnelse for å vedta en ny lov. Som tidligere nevnt kan lovforslaget komme fra en stortingsrepresentant men det blir ofte nedstemt som følge av at lovproposisjonen som oftest vil være mer grundig. Det vil også gjøre at debatten i Stortinget blir mer aktuell og opplyst. Slik at de kommer frem til et sikkert grunnlag om de skal bruke lovvedtak.

Oppgave. 2

Jeg tolker det sånn at oppgaven spør om hva som menes innebygget personvern, de aktuelle prinsippene for et system med innebygget personvern, og hva slags kritikk som prinsippene har fått. For å besvare oppgaven vil jeg gjøre rede for hva som menes med begrepet innebygget personvern. Så vil jeg gjøre rede for prinsippene for innebygget personvern med noen eksempler. Så vil jeg drøfte kritikken som de syv prinsippene ut i fra pensum artikkelen «making privacy by design» har fått.

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

Betydningen av innebygget personvern kan være at et aktuelt system skal ha personvernreglene innebygd i et system som behandler personopplysninger. Behandlingen kan gjelde innkreving av personopplysninger som et system bruker til å treffe enkeltvedtak eller krever generelt for at brukeren av systemet skal kunne bruke funksjonene som systemet tilbyr. Utgangspunktet er at systemet skal være personvernvennlig. For å gjennomføre dette eksisterer det syv prinsipper som et offentlig forvaltningsorgan eller en privat bedrift helst skal følge for å utvikle et system som har innebygget personvern.

Det første prinsippet går ut på å begynne å utrede for personvernkonsekvenser helt i starten av utviklingen og ikke etter utviklingen av systemet er gjennomført. Tanken bak dette er at det vil gjøre det billigere og minimalisere eventuelle skader som vil skje etter at systemet blir tatt i bruk. Det kan for eksempel være at systemutviklere finner ut at systemet ikke behandler personopplysninger i henhold til loven og derfor må det gjøres forandringer. Dette kan medføre at en bedrift eller et offentlig forvaltningsorgan må bruke store kostnader for å gjøre systemendringer. Et eksempel på hvor dette er svært gjeldene er hvis det skal utvikles et rettslig beslutningssystem som representere rettsregler men som følger rettsregler som står i motstrid til personopplysningsloven, vil dette medføre kostbare endringer i systemet. I verste fall kan det også innebære at organet må dekke kostnader for de som har blitt skadet ved at sensitive personopplysninger bli tilgjengeliggjort for allmennheten, eller at opplysninger som ikke er oppdaterte blir tatt inn som beslutningsgrunnlag slik at vedtak blir feil og påfører skade for den enkelte.

Det som også er relevant til dette prinsippet er at lovarbeider tar utgangspunkt i å kartlegge eventuelle personvern hensyn. Særlig hvis en aktuell lov skal automatiseres og behandle personopplysninger vil da allerede i begynnelsen på lovgivningsprosessen være aktuelt å ta stilling til hvordan lovforslaget skal kunne medføre minst mulig negative personvernkonsekvenser.

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

Det andre prinsippet er gjennomsiktighet. Dette medfører at en bedrift eller et offentlig forvaltningsorgan skal være åpen. Det skal vises klart hvordan behandlingen gjennomføres, hvorfor en bruker må oppgi personopplysninger som systemet ber om og hvem som er den behandlingsansvarlige. Dette er særlig viktig for tillitten mellom brukeren og en bedrift eller et offentlig forvaltningsorgan. Blant annet hvis systemet retter seg mot allmennheten og får tilsendt en rekke personopplysninger for eventuelt å treffe enkeltvedtak. I dette tilfelle vil det være hensiktsmessig for brukeren å kunne vite hvordan saksbehandlingen foregår og hvorfor det er nødvendig å oppgi de etterspurte personopplysningene. Dette er også hensiktsmessig for den enkelte bedrift for å oppnå tillitt fra allmennheten. Særlig hvis det skulle oppstå feil som kan føre til skade for den enkeltes personvern, så har bedriften eller det offentlige forvaltningsorganet gjort rede for behandlingen. I andre tilfeller hvor bedriften ikke har offentliggjort hvordan behandlingen foretas og det oppstår feil som fører til skade. Kan det være vanskeligere for en bedrift å få tillitten tilbake fra brukerne. Som kan medføre katastrofale økonomiske konsekvenser for bedriften.

Et tredje prinsipp er sikkerhet gjennom hele prosessen. Dette innebærer at et system skal ha tilfredsstillende sikkerhet ved behandling av personopplysninger. Et godt eksempel på dette kan være at ved en transaksjon av personopplysninger er det viktig at informasjonen krypteres og ikke vises før den er kommet frem til den angitte mottakeren. Sikkerhetsprinsippet er også gjeldene ved at en annen bruker ikke skal ha tilgang til en annen brukers opplysninger. Utilfredsstillende sikkerhet kan ha store negative konsekvenser hvis det er snakk om opplysninger som ble gitt fra en bruker til en bedrift, blir gjort kjent for allmennheten som påfører vedkommende personvernsskader.

Fjerde prinsipp er at brukerne skal være i sentrum. Altså at systemet skal være laget brukervennlig. For eksempel ved at samtykke kan trekkes tilbake og godtas. Det skal med andre ord være slik at brukeren skal kunne foreta valg for hvilke

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

personopplysninger brukeren gir tillatelse til at systemet kan behandle. Uten at dette vil få negative konsekvenser for hvilke funksjoner systemet tilbyr. Systemet skal innkreve så få personopplysninger som mulig for at en bruker skal kunne ta systemet i bruk. Hvis det så er andre funksjoner som systemet tilbyr som krever flere opplysninger skal brukeren ta stilling til om han eller hun vil samtykke. Hvis en bruker gir samtykke til at systemet skal kunne ta inn flere personopplysninger skal samtykke også kunne trekkes tilbake når som helst.

Et femte prinsipp er at personvernreglene skal nedfelles i systemet. Systemet skal følge personvernreglene så langt det går. For eksempel kan være slik at ved et rettslig beslutningssystem kan utformingen av reglene ha motstridende hensyn som gjør at det må foretas en harmonisering av hvilke hensyn som skal veie tyngst, og i verste fall må personvern hensynene vike i noen tilfeller. Et eksempel på det er at personvern hensyn kan være i motstrid i hensyn til rikets sikkerhet.

Sjette prinsipp er funksjonalitet. Det vil si at de rettsreglene som er automatiseringsvennlige bør bli automatisert. Dette vil særlig gjelde ved sletting av opplysninger. Som for eksempel kan personopplysninger bli oppbevart i en viss tid. Dette vil ofte komme an på formålet med behandlingen. Hvis det slik at formålet er oppnådd og systemet har ingen behov for å oppbevare personopplysningene skal de slettes. Systemet kan programmeres slik at når visse personopplysninger har vært oppbevart i så, så lang tid skal det slettes automatisk. Dette er blant annet for å minimalisere risiko slik at hvis det skulle ha skjedd at visse opplysninger i systemet ble tilgjengeliggjort på grunn av systemfeil. Vil ikke personopplysninger om tidligere brukere av systemet eller eventuelt eldre opplysninger bli offentliggjort. Prinsippet om funksjonalitet gjelder også at personvern hensyn ikke skal gå foran systemets funksjonalitet. Dette kan for eksempel være at enkelte personvern hensyn gjør at systemets funksjoner ikke kan bli tatt i bruk.

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

Det syvende prinsippet går ut på at personvern skal legges inn som standard innstilling. Det skal være slik at brukere av et system skal kunne uansett velge alternativer som fremmer personvernet. Med andre ord skal systemet inneholde funksjoner som ikke påfører skade på personvernet til vedkommende bruker. Dette har mye sammenheng med at personvernreglene skal være innebygd i systemet og at brukerne skal stå i sentrum. Dette gjøres ved at systemet tilbyr frivillig samtykke og ikke tilbyr brukeren funksjoner som krever flere personopplysninger hvor brukeren må akseptere betingelsene for å kunne ta i bruk funksjonene til systemet. Hovedpoenget til dette prinsippet er at de funksjonene brukeren velger skal være personvernvennlige.

Disse prinsippene går veldig inn i hverandre og setter opp hva utviklere av system burde ta hensyn til. Men prinsippene sier ikke veldig mye og heller ikke om hvordan dette skal gjennomføres. Det eksisterer ikke noen metoder for hvordan dette kan gjennomføres som fører til problemer for hvordan man skal utvikle et system som oppfyller disse prinsippene. Dette problemet har særlig tilknytning til hvordan lovteksten skal forstås ved implementeringen av rettsregler i systemet. Ofte kan det være slik at systemutviklere og byråkrater ikke vet hvordan den enkelte begrep eller paragraf skal forstås i loven og dermed får de problemer med utvikle et system med innebygget personvern.. Med andre ord vil det være hensiktsmessig for lovgivere å ta hensyn til at en lov som utarbeides, skal implementeres i et system og kartlegge for personvernkonsekvenser. Men lovgivningsprosessen er også lite regelstyrt og inneholder ingen særlig metode for hvordan man kan kartlegge hvilke personvernkonsekvenser loven vil ha. Eller hvordan de skal legge loven bedre til rette for at systemutviklere kan lettere implementere loven, og at de skal kunne oppfylle de syv prinsippene til innebygget personvern. Prosessen må altså starte ved at lovgivere og system utviklere har en metode for hvordan de skal implementere få til innebygget personvern i et system.

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

Et av forslagene er at en lovgiver eller eventuelt en privat organisasjon tar stilling til dette ved å ha et konkret dokument. Hvor de systematisk kan gå igjennom hvilke konsekvenser for personvern systemet kan ha, og i hvilken grad de kan oppfylle de syv prinsippene til innebygget personvern. Et slikt dokument kan gjelde både for lovgivere som vet at en lov skal implementeres i et system og som vil innebære behandling av personopplysninger. Det kan også gjelde for bedrifter som skal utvikle et system sånn at de også kan bruke en systematisk metode for å avdekke konsekvenser og hvordan de skal oppfylle prinsippene på best mulig måte. For å gjøre mer lovarbeidet mer systemdrevet kan det være hensiktsmessig at lovgiver inkluderer en systemutvikler til lovforslaget. Dette kan føre til et mer systemdrevet arbeid som avdekke flere konsekvensutredninger og eventuelle løsninger på spørsmål som systemutviklere har til utvikling av systemet.

Et annet viktig element er at metoden en bedrift eller lovgiver bruker for å oppfylle de syv prinsippene i størst mulig grad er at arbeidet må dokumenteres. Hvis ikke arbeidet med å gjennomføre innebygget personvern gjennomføres kan det skape problemer for om allmennheten skal med sikkerhet vite om de har gjennomført en slik analyse eller ikke.

Offentliggjøring av hvordan en organisasjon eller offentlig forvaltningsorgan har gjennomført en systematisk metode for å utvikle et system med innebygget personvern kan være svært hensiktsmessig for andre organisasjoner som også skal utvikle systemer som behandler personopplysninger. Dette kan også skape en diskusjon blant organisasjoner om hvordan metoden burde være. Dette kan gjøres ved at det pekes ut hvilke svakheter den enkelte metoden bedriften gjennomførte for å utvikle et system med innebygget personvern. Dette vil i midlertidig ikke føre til noen konkret fast mal for hvordan eller hvilken metode som skal gjennomføres. Grunnen til dette er at samfunnet er i konstant utvikling, og særlig IKT. Derfor må blant annet prinsippene om innebygget personvern og metodene for å gjennomføre dette oppdateres. Man kan

Kandidatnummer og emnekode vil bli lagt inn automatisk etter at du har levert.

med andre ord si at tilrettelegging for innebygget personvern vil være en dynamisk prosess.

